

Pretexte pentru lectură

Tentația europenizării

de Mihai Panu

În ultimele decenii, Uniunea Europeană a cunoscut numeroase transformări structurale, devenind un actor important pe scena internațională. Dincolo de existența sa instituțională, U.E a avut, încă de la înființare, și o puternică dimensiune simbolică, geneza și dezvoltarea acesteia fiind ferm ancorate în realitățile istorice ale bătrânului continent. Deși important, determinismul istoric nu este singurul factor care a influențat decisiv dinamica proiectului european, început după cel de-al Doilea Război Mondial. Istoria politică a Europei a reprezentat, cu siguranță, un motor al schimbărilor ce aveau să vină în a doua jumătate a secolului al XX-lea, însă calea pe care ar fi urmat să o apuce popoarele Europei nu a fost întotdeauna perfect vizibilă, sau lipsită de provocări.

Geografia simbolică a continentului european a fost dintotdeauna variabilă. Energiile care de-a lungul istoriei au alimentat procesele socio-politice în acest spațiu au avut drept numitor comun o anumită înțelegere a identităților construite primordialist, de multe ori antagonic, dar care s-au aflat, constant, într-un proces de negociere și renegociere a viitorului colectiv. Altfel spus, la nivel european diminuarea tentațiilor alterofobe a reprezentat motivația primară pentru promovarea constantă a unui imaginar colectiv cu valențe integraționiste.

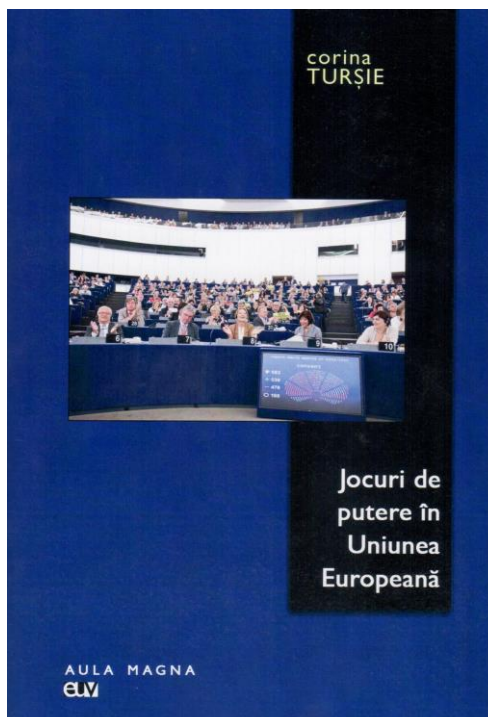
Chiar dacă a fost (și rămâne) un spațiu al contrastelor, continentul european are o tradiție în ceea ce privește promovarea unor valori comune, prin asumarea diferențelor. Interacțiunile diferitelor grupuri etno-culturale au constituit, cu timpul, acel fundament pe care identitatea plurală a Europei moderne a fost construită. Fie că vorbim despre concepte precum "Mitteleuropa,, (avansat

printre alții și de Friedrich Naumann, la începutul secolului al XX-lea), sau despre geneza Uniunii Europene (în context postbelic), putem observa relativ ușor o anumită continuitate a eforturilor – nu doar discursive – care au vizat crearea unui spațiu european integrat. Tentația Uniunii Europene ține așadar tocmai de metabolismul politic, social și economic al bătrânului continent, iar determinismul istoric amintit anterior are în mod necesar o componentă a incluziunii. Din anumite puncte de

vedere se poate vorbi, la scara istorică, despre un oarecare excepționalism european. Acest lucru nu înseamnă că alte spații geografice nu au avut propriul „Sonderweg” ci, pur și simplu, că, în cazul Europei, încă ne aflăm pe o astfel de cale. Nu am putea spune în ce măsură crearea sau recrearea unui spațiu european integrat ar putea avea o finalitate instituțională precisă dincolo de pragul atins în ultimele decenii. Poate că acest lucru nici nu ar fi de bun augur, având în vedere că o entitate socio-politică de asemenea dimensiuni trebuie să fie suficient de flexibilă instituțional pentru a-și

asigura un grad optim de adaptabilitate atunci când situația o cere. Raportul dintre temeinicie și flexibilitate la nivel instituțional reprezintă, cel puțin din această perspectivă, cheia în care dinamica recentă a spațiului european ar putea fi interpretată.

Europa ultimei jumătăți de secol s-a aflat constant sub semnul schimbării. La nivelul designului instituțional am fost martorii hipertrofiei birocratice a Uniunii Europene, fenomen care a avut ca efect, pe lângă unele aspecte pozitive incontestabile, (crearea unui spațiu din ce în ce mai

integrat, mobilitate crescută la nivel economic și social, prestigiu internațional etc.) și unele consecințe nedorite precum deficitul democratic, anumite vulnerabilități în domeniul securității sau dezvoltarea economică asimetrică.

Asurprinde asemenea modele ale dezvoltării, în condițiile unor transformări structurale relativ dese, reprezintă, cu siguranță, o provocare metodologică și conceptuală pentru orice om de știință activ în zona studiilor europene.

In acest sens este demn de remarcat volumul¹ cuprinzător al Corinei Turșie, apărut recent la Editura Universității de Vest din Timișoara. Impresionantă ca dimensiuni și structură, cartea reprezintă o binevenită incursiune în sfera decizional-birocratică a Uniunii Europene și, totodată, un excelent instrument de analiză a principalului său for deliberativ, parlamentul. Deși, în literatura de specialitate dedicată studiilor europene, există contribuții demne de toată aprecierea, puțini autori stăpânesc instrumentele teoretice potrivite pentru a scoate în evidență dinamica instituțională a U.E. În urma parcurgerii acestui volum ne dăm seama, însă, că autoarea *Jocurilor de putere ...* se numără printre cei puțini care, în urma unor studii sistematice, au ajuns să înțeleagă în mod adecvat fenomenul european în ultima jumătate de secol. Cartea Corinei Turșie este potrivită atât pentru cititorii neavizați, cât și pentru specialiștii din domeniu. Dincolo de anvergura metodologică și densitatea conceptuală (care pot fi uneori descurajante pentru cititorul nefamiliarizat cu structura atât de complexă a instituțiilor europene), lucrarea are o miză limpede, asumată deschis de către autoare: „Volumul de față urmărește înțelegerea procesului de schimbare instituțională survenit în evoluția Parlamentului European, cu accent pe puterile fără precedent dobândite odată cu intrarea în vigoare a Tratatului de la Lisabona, în contextul procesului potențial de parlamentarizare a Uniunii Europene” (p. 19).

Pe parcursul celor aproape 600 de pagini autoarea face o analiză sistematică nu doar a prestației actorilor politici din Uniunea Europeană, sau a principalelor evenimente care au dat sens și consistență proceselor europeanizării, ci și a efectelor pe termen lung pe care le-au avut diferitele reconfigurări instituționale. De exemplu, relevanța procesului de parlamentarizare a Uniunii Europene este una cu totul deosebită întrucât, așa cum remarcă autoarea „(...) creșterea puterii PE a

fost asociată adesea, deliberat sau nu, cu democratizarea Uniunii Europene”(p. 522).

Atunci când analizează asemenea condiționări subtile, Corina Turșie nu cade în capcana interpretărilor unilaterale. Ținuta discursivă la fel ca stilul argumentativ rămân ancorate în zona raționalizărilor de tip cauză-efect, iar artificiile retorice sunt elegant evitate. Fără a mai pune la socoteală travaliul intelectual care stă în spatele elaborării unei cărți de o asemenea anvergură, demersul Corinei Turșie rămâne în sine o realizare remarcabilă și un exercițiu de luciditate intelectuală într-un domeniu deopotrivă fascinant și complex.

Eugenia Riemschneider: „Tapiserie” (expoziția *Textilisme 2*, Aula Bibliotecii Centrale Universitare din Timișoara, oct. 2015 - ian. 2016)

¹Corina Turșie, *Jocuri de putere în Uniunea Europeană. Actori, mecanisme și efecte ale creșterii puterii Parlamentului European*, Timișoara, Editura Universității de Vest, 2015, 596 pagini.